

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 29. november 2023
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Mic Hedengran Helander
Sagsnr.: 2023-04844
Dok.: 2928282

Besvarelse af spørgsmål nr. 1068 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1068 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 27. juli 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Mikkel Bjørn (DF).

Peter Hummelgaard

/

Morten Holland Heide

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1068 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for, om det er muligt at blive frifundet for seksuelle overgreb pga. forklaringer fra den tiltalte om, at vedkommende enten sov eller var i en bevidstløs tilstand, og vil ministeren i bekræftende fald redegøre for omfanget af frifindelser herfor de seneste 10 år?”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”1. Det er ikke muligt at trække oplysninger om antallet af sager, hvor en tiltalt måtte være blevet frifundet for anklager om seksuelle overgreb på baggrund af en forklaring om, at tiltalte enten sov eller var i en bevidstløs tilstand. Der findes således ikke selvstændige gerningskoder eller lignende, som gør det muligt at trække de pågældende oplysninger fra politiets sagsstyringssystem (POLSAS). Det vil derfor forudsætte en omfattende manuel gennemgang af som udgangspunkt samtlige sager om seksuelle overgreb, hvis de ønskede oplysninger skal tilvejebringes.

2. Rigsadvokaten skal dog mere generelt bemærke, at anklagemyndigheden ved afgørelsen af tiltalespørgsmålet i en konkret sag foretager en samlet vurdering af oplysningerne i den enkelte sag, herunder de afgivne forklaringer og tekniske beviser. Anklagemyndigheden vurderer herefter navnlig, om det skønnes at kunne bevises ud over enhver rimelig tvivl, at et strafbart forhold er begået, og at den sigtede har handlet med den fornødne tilregnelser (oftest forsæt) til den pågældende lovovertrædelse.

Vurderingen af, om der i den konkrete situation er det fornødne forsæt, er en konkret bevismæssig vurdering af alle omstændigheder i den konkrete sag, som i sidste ende foretages af domstolene.

Påberåber den tiltalte sig, at eventuelle seksuelle overgreb er begået af vedkommende i søvne eller i en bevidstløs tilstand og dermed ikke som udtryk for en forsætlig viljesakt, vil tiltalte muligvis ikke have haft det fornødne forsæt til, at vedkommende kan straffes. Påberåber den tiltalte sig, at vedkommende i gerningsøjeblikket led af en søvnlidelse, kan sagen forelægges for Retspsykiatrisk Klinik og Retslægerådet.

Vurderes det, at en tiltalt i gerningsøjeblikket var i en tilstand, der kan sidestilles med sindssygdom, kan tiltalte blive omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, og dermed være straffri. I sådan en situation kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser, herunder eksempelvis dom til ambulat psykiatrisk behandling med mulighed for indlæggelse, jf. straffelovens §§ 68 og 69.

For så vidt angår hvilken bevismæssig vægt de enkelte beviser i en straffesag kan tillægges, vil det bero på karakteren af de enkelte beviser. Alle typer af beviser vil således som udgangspunkt kunne indgå i en sag, herunder også tiltaltes forklaring om, at vedkommende sov eller var i en bevidstløs tilstand. Det følger af retsplejelovens § 880, 2. pkt., at rettens bedømmelse af bevisernes vægt ikke er bundet ved lovregler. Bestemmelsen fastsætter princippet om rettens frie bevisbedømmelse. Princippet indebærer, at retten ved afgørelsen af, om det er bevist, at tiltalte er skyldig, skal forholde sig til alt, der er kommet frem under bevisførelsen. Det er således op til retten at vurdere betydningen af de enkelte beviser ved afgørelsen af, om det er bevist, at tiltalte er skyldig, eller om der er en rimelig tvivl. Der er tale om et helt grundlæggende princip i strafferetsplejen, som er med til at sikre retssikkerheden og domstolenes uafhængighed.

3. Rigsadvokaten kan endelig oplyse, at Rigsadvokaten er bekendt med flere nylige sager, hvor en tiltalt har påstået frifindelse med henvisning til at lide af søvnlidelsen *sexsomnia*.

Det drejer sig for det første om Retten i Holbæks dom af 12. september 2023, hvor anklagemyndigheden havde rejst tiltale for voldtægt, jf. straffelovens § 216, stk. 1 (dagældende § 216, stk. 1, nr. 1), men hvor den tiltalte havde påstået frifindelse og påberåbt sig at lide af søvnlidelsen *sexsomnia*. I sagen blev der bl.a. fremlagt en udtalelse fra Retslægerådet, der fandt det godtgjort, at den tiltalte på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand af søvngænger af typen NREM parasomni, hvilket hos tiltalte kunne give sig udtryk i seksuel adfærd under søvn (*sexsomnia*), og at den tiltalte dermed var i en tilstand, der kunne sidestilles med sindssygdom. Retten fandt, at den tiltalte havde overtrådt straffelovens § 216, stk. 1 (dagældende § 216, stk. 1, nr. 1), men vurderede samtidig med henvisning til bl.a. Retslægerådets udtalelse, at tiltalte på gerningstidspunktet havde været utilregnelig på grund af en tilstand, der måtte sidestilles med sindssygdom, og derfor var omfattet af straffelovens § 16, stk. 1. Den tiltalte blev derfor idømt en behandlingsdom uden længstetid, jf. straffelovens § 16, stk. 1, jf. § 68 a, stk. 2. Dommen er anket af tiltalte.

Det drejer sig for det andet om Københavns Byrets dom af 25. september 2023, hvor anklagemyndigheden havde rejst tiltale for voldtægt ved andet seksuelt forhold end samleje, jf. straffelovens § 225, jf. § 216, stk. 1 (dagældende § 216, stk. 1, nr. 2). Den tiltalte havde påstået frifindelse og påberåbte sig at lide af søvnlidelsen sexsomnia. I sagen blev der bl.a. fremlagt en udtalelse fra Retslægerådet, som fandt, at tiltalte med overvejende sandsynlighed led af den neurologiske lidelse søvngængersex (sexsomnia), og at han på tidspunktet for det påsigtede forhold befandt sig i en tilstand, der måtte sidestilles med sindssygdom. Retten fandt, at den tiltalte havde overtrådt straffelovens § 225, jf. § 216, stk. 1, jf. dagældende § 216, stk. 1, nr. 2, og at der var tale om en forsætlig handling, men vurderede samtidig med henvisning til bl.a. Retslægerådets udtalelse, at tiltalte på gerningstidspunktet havde befundet sig i en tilstand, der måtte sidestilles med sindssygdom, og derfor var omfattet af straffelovens § 16, stk. 1. Den tiltalte blev derfor idømt en behandlingsdom uden længstetid, jf. straffelovens § 16, stk. 1, jf. § 68 a, stk. 2. Dommen er anket af tiltalte.

Endelig kan Rigsadvokaten nævne afgørelsen gengivet i U2016.3886Ø, hvor anklagemyndigheden havde rejst tiltale for forsøg på voldtægt, jf. dagældende straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1, jf. § 21, og hvor den tiltalte havde påstået frifindelse og påberåbt sig at lide af søvnlidelsen sexsomnia. I sagen blev der fremlagt en udtalelse fra Retslægerådet, som beskrev diagnosen sexsomnia generelt. Byretten frifandt den tiltalte, idet retten efter en samlet vurdering af oplysningerne om det passerede, oplysningerne om tiltaltes personlige tilstand og de foreliggende oplysninger om lidelsen sexsomnia fandt det overvejende betænkeligt at fastslå med den fornødne sikkerhed, at den tiltalte havde handlet forsætligt. Landsretten derimod fandt tiltalte skyldig, idet landsretten fandt det bevist, at tiltalte var klar over, hvad han foretog sig i situationen, og at han handlede forsætligt. Tiltalte, der var omfattet af den personkreds, som er nævnt i straffelovens § 69 (personer, der er i en tilstand, som er betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, men som ikke er sindssyge), blev herefter idømt en behandlingsdom uden længstetid, jf. straffelovens § 69 a, stk. 2.”